

CF²

C²

S

Butlletí de la Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia

publicació trimestral / número 7 / any 1999

GRÀCIES PER LA PROPINA!

No som res. Volem dir que els autors de CF i fantasia de casa no són literaris. Ni catalans. Ni contemporanis. Almenys, això es desprèn de la lectura del bonic patracol *Literatura catalana contemporània*, coordinat per Glòria Bordons i Jaume Subirana. I que consti que no són els únics ni els volem prendre per l'ase dels cops.

En el patracol, referint-se a un altre llibre, els dos coordinadors es lamenten de la «descompensació en el nombre de pàgines dedicades a cada autor (per posar-ne un exemple, mentre que Perucho o Sarsanedas hi ocupen un paràgraf, M. A. Capmany ocupa quatre pàgines)». Doncs bé: en el seu tom no hi ha cap paràgraf dedicat a l'obra narrativa de Perucho... I què si el pobre home surt en el cànon d'en Bloom, i no precisament per les poesies? Si l'han traduït al castellà, l'anglès, el turc, el xinès i el japonès...? Tot això són foteses.

Més obllits: obres vernianes de Folch i Torres com *El gegant dels aires* (malgrat el capítol que dediquen a l'autor), les primeres novel·les catalanes de CF, com *Homes artificials* de Frederic Pujulà, *L'illa del gran experiment* d'Onofre Parés, o *Retorn al Sol* de Josep M. Francès, dins «La represa de la novel·la» (si entre 1925 i 1936 tinguéssim obres a cabassos, ho entendríem). D'*Andrea Víctrix* de Llorenç Villalonga, només en surt el títol (sense dir-nos si és ase o bèstia). De fet, les úniques obres de CF autenticades pels acadèmics són el *Mecanoscrit* de Pedrolo i *Essa efa* d'Ofèlia Dracs... Un fort aplaudiment.

Per sort, a la llista final d'adreces electròniques, hi treuen la de la SCCFF.

Davant l'esforç, només els podem dir: Gràcies per la propina!

Notícies d'aquesta galàxia

DONACIÓ DEL GRUP 62

I PAGÈS EDITORS

Fruit de la gentilesa del Grup 62 i de Pagès Editors, la SCCFF rebrà un lot amb diversos llibres de CF i fantasia, que seran distribuïts entre els socis, de manera gratuïta (i aleatòria, això sí). Ja us detallarem els títols i el nombre d'exemplars cedits. Entre els possibles autors, hi figuren Philip Kerr, Òscar Pàmies, Ofèlia Dracs, Joan Perucho, Manuel de Pedrolo, Ricard de la Casa i A. Munné-Jordà. L'acció vol servir per donar a conèixer els productes en llengua catalana entre els afeccionats. Agraïm moltíssim el gest desinteressat d'ambdós editors –i, si els sembla bé, més endavant repetirem l'experiència. Els assurem que continuarem difonent els seus llibres tal com hem anat fent fins ara. Hi haurà un llibre per a cadascun dels que assistireu a la important reunió plenària de la SCCFF del 2 d'octubre, a la qual us convoquem en una altra pàgina d'aquest butlletí.

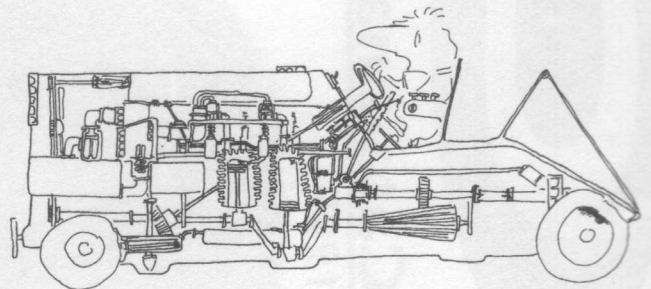
CANVI D'ADREÇA DE LA WEB DE LA SCCFF

La SCCFF ha obert una nova pàgina electrònica, que està inclosa en el directori general de l'AELC. Aquesta adreça rellevarà l'anterior, situada a Geocities. De tota manera, la pàgina de Geocities continuarà activa, amb un link directe cap a l'actual. Des d'ara, ens trobareu a: <http://www.partal.com/aelc/sccf/index.html>.

«SPUTNIK» EN CATALÀ

Al número anterior comentàvem àmpliament l'exposició «Sputnik», que Joan Fontcuberta, re-

presentant de la fundació homònima, ha presentat al MNAC del juny a l'agost. En ocasió de l'exposició a Barcelona, s'ha editat la traducció catalana del text del llibre-catàleg, amb algun retoc respecte a l'edició original, castellana i russa. Els qui us hàgiu perdut l'exposició, o els que us hi vulgueu recrear en solitari, encara sou a temps de comprar aquest llibre, que podeu interpretar com una de les més brillants i divertides novel·les de ciència-ficció d'autor català, o com un inquietant document sobre la manipulació de la informació i el poder de la imatge.

AUTORS NOSTRATS A LA WEB D'IPH

La web d'International Publishing House (IPH), coordinada pel rus Andrei Novikov, ofereix informacions en anglès sobre diversos escriptors. Entre aquests, s'hi poden trobar dades sobre Manuel de Pedrolo, Joan Perucho, Miquel de Palol i Pere Calders, incloent-hi les referències dels títols traduïts a altres llengües (algunes de tan exòtiques –per a nosaltres: ells ni s'hi fixen– com el turc o el japonès). La pàgina inclou un apartat dirigit als editors estrangers, interessats en la possible traducció d'obres catalanes, sobre les subvencions de la ILC. Trobareu la web d'IPH a: <http://lib.ru/~iph>.

DOSSIER CF A ESCOLA CATALANA

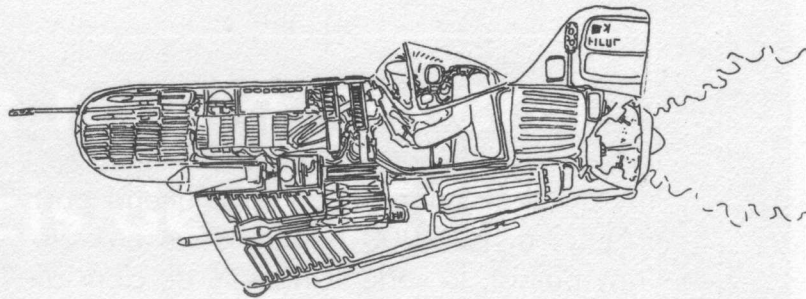
La revista «Escola Catalana» ha dedicat un monogràfic a la CF en el número 360, aparegut el maig de 1999. A més d'una entrevista a l'escriptor Pere Verdaguer, feta per Joaquim Noguero, el dossier conté els articles «La ciència-ficció: un entrenament per al canvi» de Miquel Barceló, «Superherois a l'aula» de Sebastià Roig, «Literatura de CF i cinema: un amor possible» de Jacint Fornols, «La literatura catalana de CF vista des de l'aire» i «El planeta català CF» de Jordi Solé i Camardons, «De la Terra negada per les aigües fins més enllà de les galàxies: la física i la ficció» de Manel Moreno i Jordi José, «Una aproximació a la CF a través de la biblioteca d'aula» i «Bibliografia de CF» de Montse Cerdà i Marta Puig, i «La ciència dins el marc de la CF» de Pilar Porredon, entre d'altres articles. Vaja, que hi ha intervingut un nombrós tant per cent de membres de la SCCFF. Alguna utilitat ens havien de trobar, no?

LA MAGRANA EDITA EL FILM DUNE

La divisió de vídeos de les Edicions de La Magrana, de mica en mica i sense fer gaire soroll, ens va donant bones sorpreses. Primer ens van editar *ET*, *Parc Juràssic* i *El món perdut*, entre altres obres, doblades al català, per 1.995 ptes. cada cinta. Ara ens han presentat *Dune*, a un preu de saldo de 1.495. Els entesos es van carregar el film d'en Lynch perquè hi entenien més poques coses que amb *Matrix*, però els que vam llegir el primer volum de l'extraordinària sèrie del mestre Herber hi tenim l'oportunitat de comparar allò que vam imaginar amb les fantàstiques imatges de David Lynch. I tampoc no tenim tantes cintes en català per a permetre'ns gaires manies. Aneu al videoclubista de capçalera i demaneu-la. «Catalan? What's this?» Més val que la demaneu al llibreter de confiança.

GOOMER, CAMIONER ESPACIAL

El film de dibuixos animats *Goomer*, inspirat en els personatges creats per Ricardo & Nacho, s'ha distribuït en algunes sales del país,

doblat al català. Li desitgem molta sort, moltes cues i una segona part del film. A veure si aquest simpàtic personatge, sempre envoltat d'alienígenes amb tentacles, haurà d'ensenyar de modes a en Lucas i als de *L'amença fantasma*, que sembla que no volen tenir una estrena pacífica entre nosaltres. No entendrem que la seva pel·li no s'estreni en català, com sí que es va estrenar, fa molt i molt de temps, en una galàxia molt propera, *El retorn del Jedi*.

HA ARRIBAT HARRY POTTER

Empúries acaba de publicar la novel·la *Harry Potter i la pedra filosofal* de J.K. Rowling. L'autora fa dos anys que està encimbellada a les llistes d'èxits angleses. I, a Itàlia, la tracten com si fos l'hereva de Roald Dahl. De moment, aquí Rowling ja ha rebut crítiques favorables, als suplementos literaris de *l'Avui* i d'*El Periódico*. I s'ha de dir que l'obra és divertida, entretinguda i molt llegidora. Ens narra les peripècies del jove Harry, un pobre orfe maltractat per oncles i cosí. Un bon dia, Harry descobrirà que té dots de bruixot i serà convidat a matricular-se en una divertida escola de màgia i bruixeria. A veure quan tarda la Disney a comprar-ne els drets...

TELETUBBIES PER UN TUB

Els Teletubbies són un curiós conglomerat de fantasia, amb tocs de maquinisme i CF. Els quatre personatges, monocolors i antenats, han trastocat la mainada de mig món. Per aviciar-los més en les peripècies de Tinky Winky, Dipsy, Lala i Po, Manga Films ha tret al mercat dues cintes que mantindran la canalla clavada davant del televisor: *Balla amb els Teletubbies* i *Els Teletubbies ja són aquí!*. El pack Tubbi es pot completar amb el cedé *Teletubbies*. L'àlbum (EMI), on, entre d'altres joies, hi ha la insistent versió de la careta d'entrada del programa. Pares, prepareu la cartera!

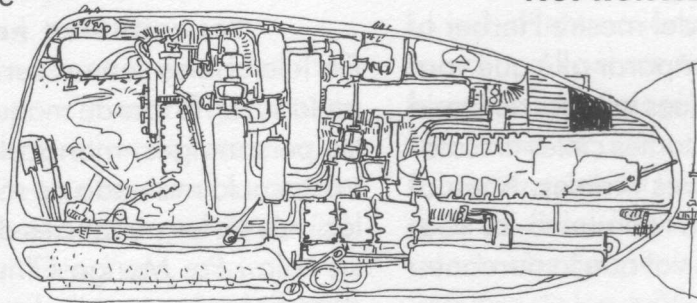
VA DE SEGELLS

La república de San Marino (de 61 quilòmetres quadrats, poc més d'una vuitena part d'Andorra, i 25.000 habitants) va emetre, l'any passat, la sèrie «Un segle de ciència-ficció», amb il·lustracions que sota l'epígraf de «fantascienza» presenten les cobertes il·lustrades d'obres com *Ventimilia leghe sotto i mari* de Verne, *La guerra dei mondi* de Wells, *Il mondo nuovo* de Huxley, *1984* d'Orwell, *Cronache della galassia* d'Asimov, *Anni senza fine* de Simak, *Fahrenheit 451* de Bradbury, *I mercanti dello spazio* de Pohl i Kornbluth, *Straniero in terra straniera* de Heinlein, *Arancia meccanica* de Burgess, a més de *La settima vittima*, *Medioevo prossimo venturo*, *Dune*, *2001*, *Blade Runner*, etc. Aquí ara ha sortit el segell del centenari del Barça (no ens en queixem, al contrari), però, aprofitant l'exposició dels «101 anys», també els de correus podrien fer algun gest per nosaltres, oi?

«CENT UN ANYS DE LLIBRES»

CONTINUA VOLTANT

Després de l'estada al palau Marc, de Barcelona, durant el mes de març, de la qual ja us vam donar notícia, l'exposició sobre els orígens de la literatura catalana de ciència-ficció ha passat el mes de juny per la Biblioteca pública de Lleida, amb una bona assistència de públic i un ressò considerable als mitjans de comunicació locals. Ara hi ha empaquetades itineràncies a Cornellà de Llobregat i a Figueres, tot i que els canvis als ajuntaments, a conseqüència de les eleccions del juny, fan que estiguin per concretar les dates. Els qui vulgueu presentar-la a la vostra localitat, convé que us poseu en contacte amb la Institució de les Lletres Catalanes, Portal de Santa Madrona, 6-8, 08001-Barcelona, telèfon 93 316 27 80, fax 93 316 27 98, bústia electrònica <ilc@correu.gencat.es>.

UNA NOVA EINA PER ALS LECTORS DE CIÈNCIA-FICCIÓ

Amb el títol de «La biblioteca de les galàxies», Edicions de la Magrana ha publicat aquest juliol una «antologia temàtica de textos de ciència-ficció», a cura de Montse Cerdà, A. Muné-Jordà i Marta Puig («L'Esparver l'legir», 101). Els autors seleccionats són Agustí Alcoberro, Isaac Asimov, Ray Bradbury, Montserrat Canela, Joaquim Carbó, Anatoli Dneprov, David Duran, Ursula K. Le Guin, Manuel de Pedrolo, R. L. Stevenson, Pere Verdaguer, Jules Verne, H. G. Wells i John Wyndham. Organitzada en sis apartats: els canvis, l'espai, els robots, el temps, el catastrofisme, i humanitat i societat, el volum intenta ajudar a organitzar les preferències lectores dins l'àmbit de la ciència-ficció. També, de cara a l'escola, suggereix com muntar un club de lectura i una biblioteca de la classe.

ELS CÒMICS EN CATALÀ

El Museu del Còmic i la Il·lustració (Santa Carolina, 25, 08025-Barcelona, telèfon 93 348 15 13) ha organitzat, fins al 23 d'octubre, l'exposició monogràfica «Els còmics en català sota el franquisme». Els visitants hi tindran l'ocasió de veure les publicacions on es van donar a conèixer obres fantàstiques de guionistes com Víctor Mora o Joaquim Carbó, entre molts d'altres.

NOFRONTIERE, DETURADA

Fa alguns mesos, en aquestes mateixes pàgines Antoni Arca, de l'Alguer estant, demanava narracions catalanes de ciència-ficció per publicar, traduïdes a l'italià, a la revista sarda *NoFrontiere*. La seva crida va tenir resposta, però quan ja havia traduït algun text la revista ha deixat de sortir. Confiam que l'atura da sigui provisional, i que més endavant es podrà publicar algun dels contes que ja té traduïts el company Antoni Arca.

Convocatòria de reunió general de tots els socis de la SCCFF

DISSABTE, 2 D'OCTUBRE DE 1999, A LES 11.30 DEL MIGDIA
a la sala Josep M. de Sagarra de l'Ateneu Barcelonès (Canuda, 6, 4t pis)

Companyes i companys,

El 29-5-1997 constituíem la secció de CF de l'AELC, i l'11-10-1997 la SCCFF. L'any passat vam fer la reunió plenària, altrament dita assemblea, el 30 de maig, en l'aniversari de la Secció. Aquest any la farem el 2 d'octubre, en el segon aniversari de la Societat.

Però aquest any a més té una importància especial, perquè d'ençà de l'assemblea de l'AELC del 4 de març, que va elegir una nova junta, hi ha hagut canvis en l'organigrama general, que afecten profundament l'estructura de la Societat, i cal que tots els afiliats i simpatitzants de la SCCFF els coneguin i hi diguin la seva.

Per això us convoquem a la reunió que tindrà els següents punts del dia:

- 1r. Informe de les activitats fetes d'un any ençà.
- 2n. Informe del nou estatut de la SCCFF, en relació amb l'AELC.
- 3r. Presentació i refrendament de la nova representació legal de la SCCFF.
- 4t. Projecte de futur.
- 5è. Torn obert d'intervencions.

Atès que tenim la intenció de començar puntuals i anar per feina, quan acabem encara tenim previst de prendre una copa i picar unes quantes coses, gentilesa de la casa, mentre continuem la reunió, i arribar a casa a dinar a quarts de tres.

No hi falteu, que hi hem de tractar de coses decisives per a la continuïtat de la SCCFF.

Fins ben aviat!

(Nota: Tots els assistents rebreu un llibre de CF català i el butlletí especial que editarem per a l'ocasió, el número 7 i mig –en exclusiva per als participants: aquest no l'enviarem per correu. Els que no el tingueu, podreu recollir també el volum amb les ponències del I Encontre de CF en Llengua Catalana.)

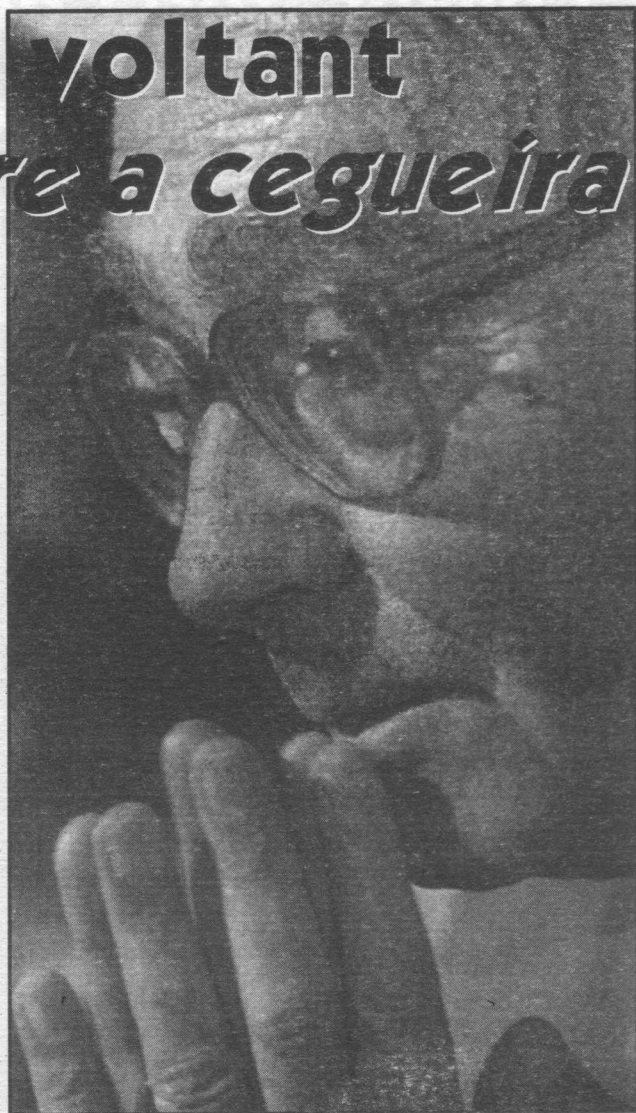

Notes al voltant d'Ensaio sobre a cegueira

En cap dels escrits que he llegit sobre Saramago i la seva obra, arran de la concessió del premi Nobel, no hi he vist cap referència a la ciència-ficció. Tanmateix, un dels darrers llibres de José Saramago, el millor escriptor portuguès viu, *Ensaio sobre a cegueira*, encara que no passarà a engruixir les llistes de novel·les de ciència-ficció, és un d'aquests llibres escrits sense cap mena de «voluntat de gènere» —i que segurament molts lectors i crítics es negarien a considerar CF—, en una nova demostració de les possibilitats que comporta penetrar sense pors ni complexos en aquells territoris de ficció que han donat lloc a la literatura CF, la literatura més important d'ençà de la revolució industrial.

El llibre de Saramago, com moltes obres de CF, descriu un món en què una mena d'epidèmia deixa progressivament cega —una ceguesa blanca— gairebé tota la humanitat i condueix els humans a una degradació progressiva en un món envaït per la desesperació, l'estupidesa, la brutícia i la destrucció. Un món on fins i tot el sentit de la propietat privada pren un nou caire.

L'escriptor i alguns crítics ens diran segurament que això és «realisme fantàstic» o fins i tot surrealisme, ja que l'autor no s'interessa en absolut a buscar causes «científiques» a la ceguesa que descriu amb minuciositat. De la mateixa manera que Marlen Haushofer a *El mur* (1968) no s'interessa per les raons que han fet aparèixer un mur invisible al voltant d'una casa en ple bosc. Però des de la primera línia fins a l'última l'autor contesta, amb precisió, la pregunta clau: què passaria si un dia la humanitat esdevingués progressivament cega? L'autor ens ho conta en detall, amb coherència i amb enginy, amb el realisme i la

versemblança necessaris amb què ho faria qualsevol bon escriptor de CF, sense concessions ni a la màgia ni a la fantasia pura. El lector s'immergeix en un món de ficció absolutament real, escruixidorament real.

Els crítics generalistes que han comentat el llibre de Saramago el relacionen amb *La pesta* de Camus, una altra obra que jo tampoc no dubtaria gaire a qualificar de CF, o *En la ardiente oscuridad* i *El concierto de san Ovidio* de Buero Vallejo, però obliden relats clau com *La persistència de la visió* (1978) de John Varley o moltes obres més de CF que han fet de la ceguesa col·lectiva i les seves conseqüències el tema central dels relats. Podríem dir doncs que la metàfora de Saramago es fa extensiva als seus comentaristes: esdevenen cecs a les aportacions valuoses de la CF.

Jordi Solé i Camardons

La ciència-ficció segons JOSEP VALLVERDÚ

A partir d'aquest número del butlletí, millorat materialment per la realització tècnica, des d'ara, a Insòlit, introduïm quatre pàgines més amb aquest plec central, que dedicarem a difondre textos sobre la ciència-ficció. El comencem amb el text del parlament que va pronunciar Josep Vallverdú el 2 de juny passat a la Biblioteca Municipal de Lleida, a l'acte de presentació de la reedició de la novel·la *Retorn al sol* (1936) de Josep M. Francès, en què va presentar-se també la Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia a les Terres de Ponent. A més de Vallverdú, també van intervenir en l'acte Xavier Macià, responsable de la «Biblioteca Literària de Ponent», i els membres de la SCCFF Rosa Fabregat, Antoni Munné-Jordà i Jordi Solé i Camardons, autor de l'estudi introductori sobre J. M. Francès i *Retorn al sol*.

Ara mateix, tot això de la ciència-ficció, la fantasia científica, la literatura fantàstica, està ben barrejat. Si demaneu al ciutadà del carrer què entén per literatura de ciència-ficció, no sabrà prou bé què respondre, i el més comunament es decantarà per les aventures espacials amb, naturalment, la invasió de la terra per éssers alienígenes o, en segon lloc, les conseqüències de mutacions d'animals (aquelles formigues de la pel·lícula *Them!*) o de persones, o de plantes, aquestes darreres perfectament exemplificades pels antipàtics trífids. Si la persona interrogada hi ha pensat un xic més, potser us ampliarà l'espectre fins a arribar a les visions apocalíptiques, que han estat propiciades per les armes modernes de destrucció, i que poden dur a imaginar un món futur amb convivències diferents de les actuals,

des dels herois de Mel Gibson fins a la nova humanitat engegada per Pedrolo.

El desplegament de la literatura més imaginativa que prengui per base, una base tan tènue com vulgueu, la ciència, ens és palès ja des d'alguna novel·la de les dites gòtiques, al segle XIX, en què el terror incorporava fantasmes, ectoplasmes i altres obsequioses presències no desitjades, i que dugueren Oscar Wilde a fer-nos visitar *Canterville*. Però les descobertes reals de la ciència, tant en la microdimensió com en la macrodimensió, més els assoliments de la tècnica deixen realment tothora noves portes obertes a l'experimentació literària. Podem entrar en la platina d'un microscopi, viatjar per l'espai intersideral, introduir-nos en un software o entrar en un accelerador de partícules, descompondre'ns i recompondre'ns

molecularment, transformar-nos en llan-gardaix, en escorpí, medusa, bacteri o bé en persona dotada de brànquies. Comença, però, a ser difícil canviar de manera total les dinàmiques d'aquesta literatura, que ha acabat en molts de casos superficialitzant-se i quedant-se en una esfera de mer consum. Consum que no hem de menystenir, perquè és volgudament una literatura d'evasió i de lleure, encara que de vegades plantegi situacions èticament compromeses o límit, i la novel·lista Rosa Fabregat pot parlar-ne documentadament.

Al cap i a la fi, un Edgar Allan Poe escrivia de cara al lleure, i les seves narracions extraordinàries, tant les de terror com les d'alta fantasia, estan escrites des de la identificació entre el narrador i el lector que garanteix la comunicació més eficaç i el transport immediat del clímax. És més, Poe narra en primera persona, una primera persona que sol ser la víctima, tan sovint oprimida en situacions límit: pensem en *El pou i el pèndol*, en *Ligeia*, en *El cor delator*. Poe, com Stevenson, té prou geni per no fer res banal, però un dels mals de la literatura fantàstica i avui la de ciència-ficció és que s'ha deixat banalitzar, en molts dels seus productes.

He parlat de banalització, però cal convenir que també ha tingut la seva part de responsabilitat en l'aprimament de continguts el cinema. El qual, al seu torn, aprima progressivament els seus resultats. Sobretot per les repeticions, els anomenats *remakes*, que fan, per exemple, de la segona versió de *La mosca* un producte absolutament inferior a la primera. Tal vegada la càrrega d'ingenuïtat de la primera versió de *L'illa del*

doctor Moreau expliqui l'encís del film i de la novel·la. I em permeto sospitar que una versió actual de *La màquina del temps* no ens captivaria com la primera.

La màquina del temps, la vaig llegir per primera vegada quan era estudiant d'anglès i ja tenia vocació de traductor. Va fascinar-me: la ruptura de les subjeccions a què estem reduïts, la possibilitat d'habitar un àmbit temporal diferent del que trobem cada dia, tot això era engrescador dins la novel·la, i el lector adolescent pensava que seria encara més engrescador si podia viure ell l'aventura. Wells era un teòric del socialisme de fi de segle, amb una diferència respecte dels altres: que no compartia l'optimisme sobre l'ésser humà i la seva capacitat de maniobra. Wells estava posseït d'un creixent pessimisme que esclata en la seva darrera obra, *Mind at the end of its Tether*, en la qual exposa la seva teoria que la humanitat camina vers la destrucció, a conseqüència de la curta existència del nostre planeta, al cap i a la fi un fenomen temporal. Poc més tard Wells moria, el 1946, un any després de la bomba atòmica.

Wells treballà també, recordem-ho, en un terreny literari molt agraït: és l'autor de *L'home invisible*, una altra bàsica transgressió del nostre món físic. Si la màquina del temps jugava precisament amb el calendari, l'home invisible juga amb l'espai, gràcies a la desaparició de la massa visible. I encara, posat a transgredir, fou el precursor de les visites dels aliens a *La guerra dels mons* i *Els primers homes a la Lluna*, aquesta darrera de 1901, les altres

totes publicades els darrers cinc anys del segle XIX.

És clar que els finals del segle XIX van donar-nos tota mena de plats de literatura fantàstica, basada en aquest joc del temps i de l'espai. I fins el ressorgiment

de la novel·la gòtica: no altra cosa és *Un tomb més de rosca* de Henry James.

L'engrescament dels autors per aquests temes on es reforçava la tradició de l'enjòlit basat en les irrealitats de base física no era només engrescament. L'admiració per la ciència era real i, així, el possible joc de transgressions esdevenia indiscutiblement arravatador.

Haviem arribat al zenit de la civilització de la màquina, locomotores i automòbils eren bons símbols de l'imperi del ferro, i havíem sabut de l'esfera de les radiacions. Quasi tot era possible.

El món de la imatge havia d'emparrar-se descaradament de la narrativa fantàstica. I si bé he al·ludit el cinema demanaria no perdre de vista el dibuix, que és possiblement el més immediat servidor de la literatura fantàstica. De fet, la il·lustració, com el cinema i la seva seqüela directa i socialment més important, la televisió, es desenvolupen consecutivament dins aquest segle que ara mor. És així que cinema i il·lustració han acabat influint de manera innegable en les formes de narrar dels autors de literatura fantàstica i de ciència-ficció. Mentre que la descripció de les transformacions que sofreix el doctor Jekyll en la novel·la de Stevenson és feta des de dins de la ment d'un literat pur, qualsevol altra referència a canvis, subversions d'ordres establerts o d'escenaris en autors dels nostres dies —en termes generals i generosos— obeeix a uns paràmetres tremendament encaixats en la visualització. Només ens faltaven les històries recents de micos de Pierre Boule, o de dinosaures de Michael Crichton per confirmar-ho.

Un dels components decisius de l'encís de les obres de ciència-ficció, vull dir quant a la literatura, des d'una base o punt de partida acceptable científicament, és el fet que, a diferència de la credulitat del lector antic davant un text fantàstic, que era idèntica a la de l'infant que escoltava un conte de gegants i encanteris, aquí som convidats a jugar el joc d'una multiplicitat de camins.

Si prenem com a element central d'un argument literari, per exemple, una cèl·lula, molècula, partícula, etc., aquella cèl·lula o partícula la podem fer perillosa, destructiva, anihiladora, posem per cas. L'autor pot partir del fet de l'existència d'aquella determinada cèl·lula, partícula, radiació, o fenomen còsmic, i fer que actuï damunt els humans que apareixen al llibre de mil maneres possibles, seguint tal vegada una possibilitat que científicament no pot desmentir-se però que ara com ara no s'ha corporeïtzat. Tant li fa, el que importa és que quelcom que no és quotidià actuï damunt allò altre que ho és capgirant-ne les coordenades, o que quelcom quotidià actuï damunt allò altre que també ho és de manera diferent de l'acostumada. En la literatura de ciència-ficció el més important som nosaltres en tant que ens identifiquem amb els personatges que sofreixen les conseqüències de la intrusió o canvi de situació provocat pel fenomen.

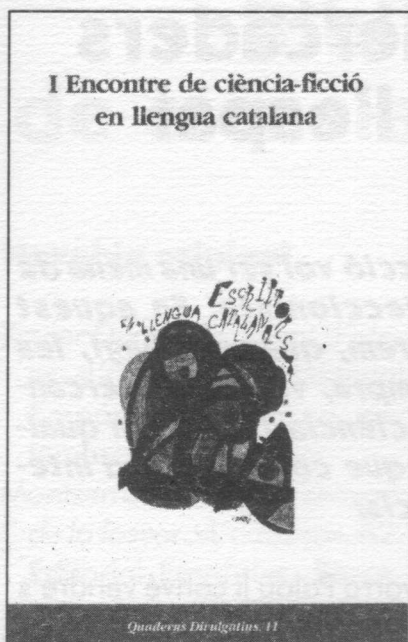
En aquest aspecte, aquesta literatura passa una maroma ben estreta en jugar tan sovint amb la sorpresa final, especialment en les narracions curtes. Recordo un episodi televisiu de fa més de vint anys en què dos astronautes perdien el rumb a bord de la seva petita nau: els retrets que s'intercanviaven produïen en l'espectador una sensació angoixant augmentada per l'espai reclòs. Finalment recuperaven la navegabilitat, però es descobrien lluny de la seva ruta. Aterren en un planeta penetrant amb la nau en una mena d'enorme cova. En sortir de la nau degudament armats i disposar-se a explorar aquell espai, una mà humana els agafa com si fossin pollets i

els llança a una llar de foc on moren xiscant mentre l'espectador veu que allò és l'interior d'una casa pobríssima. La camperola medieval que els ha llançat al foc, mentrestant, comenta que ja està tipa de bestioles. El factor sorpresa, sobretot per la diferent dimensió fictícia dels elements, aquí és eficaç per bé que tan anecdòtic com els ensurts causats pel multiforme, inexplicable passatger no desitjat d'*Alien* i que tants maldecaps dona a la senyora Sigourney Weaver.

La tasca dels nostres investigadors literaris ha descobert mostres diverses de textos de ciència-ficció en la literatura catalana. Munné-Jordà els ha historiat degudament. Darrerament el consell editor de la sèrie «Biblioteca Literària de Ponent», publicada des de la Universitat de Lleida, ha tret *Retorn al Sol*, curiosa novel·la d'anticipació, de ficció social, original de Josep M. Francès, amb un estudi introductori de Jordi Solé i Camardons.

Personalment, ficat des de sempre en narracions de la més variada mena, he considerat, almenys per al meu ús particular, que la paraula ficció ja obre uns horitzons il·limitats, dels quals la ciència-ficció és únicament un acotat que obeeix a unes determinades àrees de la divulgació científica, però també a la recurrència de terrors i imaginacions ancestrals. I ja que sóc davant una distingida concurrència sadollada d'interès per aquest apartat de la literatura, deixeu-me dir que també, modestament, vaig fer una novel·la de ciència-ficció, publicada el 1986. Com que era una novel·la juvenil, pse, ningú no en va fer cas.

Encara orbita per l'univers editorial.

Ja han sortit publicades les ponències i comunicacions del I Encontre de ciència-ficció en llengua catalana

El volum 11 dels «Quaders divulgatius» de l'AELC recull les ponències i comunicacions presentades al I Encontre de Ciència-ficció en Llengua Catalana, que va tenir lloc a Vilanova i la Geltrú el setembre de 1997.

Es tracta d'un volum de 150 pàgines, dedicat a la memòria de Jaume Fuster, que va fer possible l'encontre.

Després d'una presentació, que en justifica la publicació, el contingut del volum és el següent:

Salutacions d'A. Munné-Jordà, comissari de l'encontre; Jaume Fuster, president de l'AELC; Isabel-Clara Simó, delegada del Llibre; Jordi Sarsanedas, degà de la ILC, i

Esteve Orriols, alcalde de Vilanova i la Geltrú.

«Hi ha ciència-ficció catalana?». Ponència d'A. Munné-Jordà i comunicacions de Margarida Aritzeta, Sebastià Estradé, Rosa Fabregat i Pere Verdaguer.

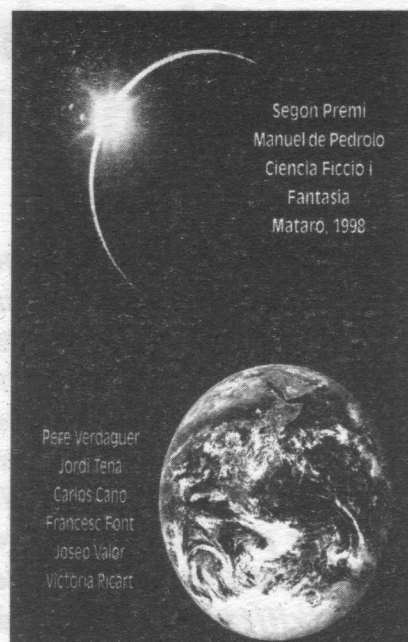
«La ciència-ficció fora del llibre». Ponència de Jaume Fuster i comunicacions de Miquel Porter i Moix, Xesc Barceló, Pep Brocal, Ricard de la Casa i Amadeu Leblanc.

«La ciència-ficció vista des de la ciència». Presentació de Xavier Duran i conferència d'Antoni Lloret.

«Ciència-ficció juvenil i utilització pedagògica de la ciència-ficció». Ponència de Jordi Solé i Camardons i comunicacions de Mercè Canela, Joaquim Carbó, Montserrat Galícia, Manel Moreno, Jordi José i Joan Pla.

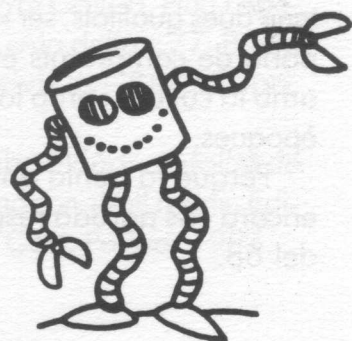
L'encontre de Vilanova, organitzat per la secció de CF de l'AELC, va ser l'origen de la SCCFF, constituïda un mes després. El volum és un document de primer ordre per valorar la situació de la ciència-ficció als Països Catalans, en tots els àmbits, fa dos anys i ara: la majoria d'opinions continuen vigents, però alguna de les propostes de l'encontre s'ha anat materialitzant.

Com és habitual, tots els socis de l'AELC l'han rebut per correu, i els socis de la SCCFF que no són socis de l'AELC i estan al corrent del pagament de la quota. A la reunió del 2 d'octubre, tots els que no l'hàgiu rebut el podreu recollir.

Publicats els relats guanyadors del premi Pedrolo

El Patronat Municipal de Cultura de Mataró ha editat els relats guanyadors del premi Manuel de Pedrolo de Ciència-ficció i fantasia 1998, convocat conjuntament amb la SCCFF. És un volum de 96 pàgines, que rere una salutació de Carme Benito, presidenta del patronat, i la transcripció de l'acta del jurat, inclou el text del parlament que Pere Verdaguer va pronunciar en ocasió de la concessió del premi, i els relats guanyadors, de Jordi Tena, Carlos Cano, Francesc Font, Josep Valor i Victòria Ricart.

Volem que tradueixin...

En aquesta secció, que també podríem haver titulat «El mur virtual de les lamentacions», publicarem, quan en tinguem, les notes que ens feu arribar en què demaneu a l'editor ideal que tradueixi al català aquella obra de ciència-ficció que considereu imprescindible per continuar creient que algun dia podrem comptar entre els pobles civilitzats de la galàxia.

Camp Concentration de Thomas Michael Disch (original, 1967 a la revista *New Worlds*, i 1968 en llibre a Hart-Davis, Londres).

Vull que la tradueixin...

Perquè surt a totes les llistes de les cent millors o més famoses novel·les de CF i encara no la tenim en català.

Perquè la traducció en castellà, a Buenos Aires el 1977 i a Barcelona el 1989, ja no es troba si no és en llibreries de vell o de liquidació.

Perquè és la novel·la de CF que li hauria agradat de llegir a Ramon Llull (si de debò hagués estat alquimista) o a Marlowe, Maupassant, Goethe o Thomas Mann (després d'haver escrit *Doctor Faustus*).

Perquè així més d'un s'adonaria que es pot escriure CF a partir de la més exigent cultura literària. I musical. I científica. I...

Perquè pot marcar un camí per als més conscients autors catalans de CF.

Perquè en un temps en què les novel·les de literatura general catalanes només han de tenir dues qualitats, ser «àgils i divertides», Disch parla de compromís ètic amb el seu temps i amb la cultura i amb la humanitat de totes les èpoques.

Perquè fa trenta anys que es va publicar i encara ens agrada respirar aires alliberadors del 68.

Els mercaders de l'espai

Aquesta secció vol ser una mena de racó del col·leccionista. En aquest apartat inclourem, quan n'hi hagi, les ofertes de compra, venda o intercanvi d'obres de ciència-ficció, en qualsevol format, que considerem d'interès per als socis:

A Manuel Navarro Palou li convé vendre's la col·lecció sencera de *Nueva dimensión*, en estat perfecte, llevat del número 1, que té el llom una mica clivellat. El preu actual al mercat és d'unes 120.000 ptes. (són tots els números ordinaris), però tractant-se de particular a particular sembla que fóra just pagar-ne unes 60.000, encara que està obert a totes les ofertes. Els interessats us podeu adreçar directament a Manuel Navarro Palou, Doctor Zamenhof, 29, 14a., 46008-València, telèfon 670 29 57 57.

Bibliografia catalana de ciència-ficció i fantasia 1994

Novel·la original

- Xavier Duran, *Traficant d'idees*. «L'odissea», 81, Editorial Empúries, Barcelona, setembre 1994.
- Montserrat Galícia *Els senyors de la foscor*. «L'odissea», 82, Editorial Empúries, Barcelona, setembre 1994.
- Montserrat Galícia, *Navegants*. «El fil d'Ariadna», Editorial Barcanova, Barcelona, març 1994.
- Josep Lorman, *La dimensió del bosc humit*. «Gran angular», 67, Editorial Cruïlla, Barcelona, juliol 1994.
- A. Munné-Jordà, *La paciència del mar*. «Miratges», 3, Edicions del Bullent, Picanya, octubre 1994.
- A. Munné-Jordà, *Llibre de tot*. «Ciència-ficció», 2, Pagès editors, Lleida, novembre 1994.
- Miquel de Palol, *Ígur Neblí*. «A tot vent», 317, Edicions Proa, Barcelona, abril 1994.
- Joan Perucho, *El baró de Maldà i les bèsties de l'infern*. Columna Edicions, Barcelona, desembre 1994.
- Joan Pla, *La venjança dels criptosaures*. «Espurna», 14, Edicions Bromera, Alzira, 1994.
- Antoni Soler, *Pretèrit imperfecte*. «La primera columna», 1, Columna Edicions, Barcelona, octubre 1994.
- Josep Tomàs Cabot, *L'últim experiment*. «Toc de ficció», 5, La Campana, Barcelona, 1994.
- Vic Eims, *El missatge d'Anduk*. «Viena», 75, Columna Edicions, Barcelona, novembre 1994.

Novel·la traduïda

- Douglas Adams, *Guia galàctica per a autostopistes*. Tr. Eduard Castaño. «L'arcà», Editorial Laertes, Barcelona, febrer 1994.
- Vassilis Alexakis, *Abans*. Tr. Helena Cots «Toc de ficció», 7, La Campana, Barcelona, octubre 1994.
- Jean M. Auel, *El clan de l'ós de les cavernes*. Tr. Josep M. Capilla i Raoul Torrents. Columna Edicions, Barcelona, març 1994.
- Mikhail Bulgàkov, *Ous fatals*. Tr. Manuel de Seabra. «L'esperver», 115, Edicions de La Magrana, Barcelona, gener 1994.
- Boris Vian, *Mort als lletjos*. Tr. Baldomer Cerdanyola. «La negra», 55, Edicions de La Magrana, Barcelona, març 1994.

Conte original

- Jordi Sarsanedas, *De Fama-gusta a Antofagasta*. «El balancí», 264, Edicions 62, Barcelona, novembre 1994.

Joaquim Soler i Ferret, «*Essa*» de Dracs. «Col·lecció de tinta», Ediliber, Barcelona, març 1994.

Conte traduït

- Isaac Asimov, *Robbie i altres contes*. Tr. Jesús Bonals. «Aula literària», 6, Editorial Vicens Vives, Barcelona, 1994.
- Ray Bradbury, *Relats inquietants*. Tr. Martí Mas. «Gran angular», 6, Editorial Cruïlla, Barcelona, novembre 1994.
- E.M. Forster, *Tots els contes*. Tr. Manuel de Seabra. «Columna», 146, Columna Edicions, Barcelona, desembre 1994.

Infantil original

- Matria-Dolors Alibés, *El planeta de cristall*. «Tren de corda», 6, L'Arca de Junior, Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1994.
- Iolanda Bonet, *El meu mestre és una màquina*. «Vell marí», Edicions Cort, Palma, 1994.
- Montserrat Galícia, *Hug i Adelaisa*. «Ala delta», 77, Baula i Edelvives, Barcelona, 1994.
- Cèlia Riba i Viñas, *El follet de l'ordinador*. «Vell marí», Edicions Cort, Palma, 1994.

Mercè Viana, *El savi Ciril*. «El Micalet galàctic», Editorial Bromera, Alzira, 1994.

Infantil traduït

Julia Jarman Fabra, *La Georgie i el pirata de l'espai*. «Jets», Timun Mas, Barcelona, 1994.

Jordi Sierra i Fabra, *La fàbrica de núvols*. Editorial Cruïlla, Barcelona, 1994.

Reedicions traducció

Ray Bradbury, *Les cròniques marcianes*. Tr. Quim Monzó. «Clàssics moderns Proa», Edicions Proa, Barcelona, 1994.

Ursula K. Le Guin, *Un mag de Terramar*. Tr. Madeleine Cases. «Clàssics moderns Proa», Edicions Proa, Barcelona, 1994.

Guy de Maupassant, *Qui sap?* Tr. J.M. Sala-Valldaura. «Els llibres de butxaca», 18, Edicions de la Magrana, Barcelona, gener 1994.

J.R.R. Tolkien, *El Silmaril·lion*. Tr. Dolors Udina. «Clàssics moderns Proa», Barcelona, 1994.

La collita del 94

El 1994 va ser l'any de la mort de Pere Calders, d'Alfred Badia i de Joan Crexell, cadascun dels quals des del seu camp havia fet aportacions considerables a la ciència-ficció. També és l'any que es publica «Essa» de Dracs, la recopilació dels contes que el malaguanyat Joaquim Soler i Ferret havia aportat al col·lectiu Ofèlia Dracs, i que naturalment inclou el relat publicat al volum. Això vol dir que la ciència-ficció catalana ja és prou major d'edat per haver de guardar sempre una miqueta de dol pels companys que van caient pel camí.

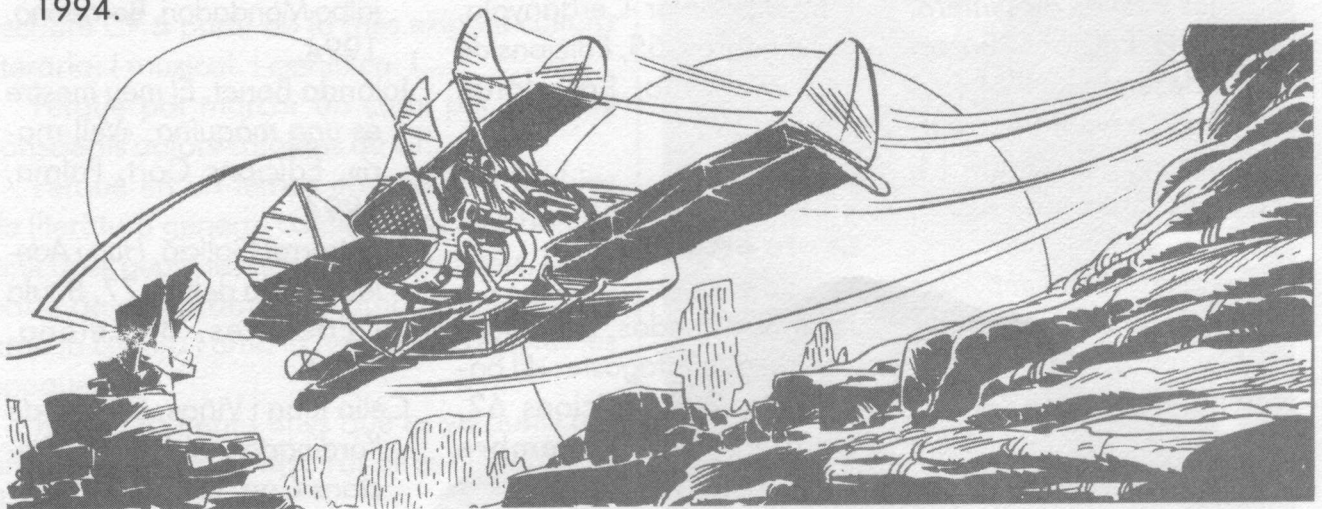
Però també en el capítol de recuperacions trobem dins el volum de contes de Jordi Sarsanedas una interessant narració que havia guardat al calaix des de 1951, «La torreta d'Esplugues», i al recull que els editors titulen *Tots els contes* d'E. M. Forster (i que no els recull tots) tenim traduït per primer cop «La màquina

para», un precoç conte de ciència-ficció de 1909.

Del capítol de noves incorporacions, convé destacar sobretot la novel·la de Xavier Duran, *Traficant d'idees*, potser massa breu i amb històries laterals massa poc desplegades per a l'interès i la qualitat de la idea i el plantejament modèlic de com pot ser una novel·la de ciència-ficció. També val a dir que aquell any els afeccionats van llegir amb interès una novel·la d'un autor novell, Antoni Soler, que amb *Pretèrit imperfecte* reprenia el tema d'un conte breu d'Isidre Grau de 1985, «Si Juli Cèsar l'hagués entès», abans d'esdevenir un popular personatge comunicacional (això que amb un regust espiritista en diuen «mediàtic»).

Del capítol de reedicions, potser només convé comentar que l'impressionant recull de Maupassant havia estat editat el 1985 pel Mall amb el títol de *Contes de bogeria i obsessió*.

A. Munné-Jordà

Qüestionari de Ciència-ficció:

Margarida Aritzeta

—Any i lloc de naixença
1953, Valls (Alt Camp).

—Quins llibres de ciència-ficció heu publicat
Grafèmia (1982), un conte al recull *Essa-Efa*
d'Ofèlia Dracs (1985), *Vermell de cadmi*
(1984), *El castell del Tascó*
(1988) (infantil) i *Atlàntida*
(1995).

—Quina és la vostra
definició de la ciència-
ficció?

És molt àmplia i imprecisa: Penso que pot ser el desenvolupament ficcional, en forma de relat, d'una hipòtesi (científica, tecnològica, humanística o fantàstica) que no és immediatament aplicable al món real, però que s'hi refereix. Pot ser un relat d'anticipació o pot ser simple especulació sobre les fronteres del coneixement.

—Dins quina línia de la ciència-ficció us inclou-
ríeu?

Dintre d'una línia de reflexió eticohumanística sobre les formes de vida dels éssers humans. També m'interessa el relat miticofantàstic.

—Quins llibres de ciència-ficció catalans us
han agradat especialment?

Mecanoscrit del segon origen de Pedrollo, *Ronda naval sota la boira* de Calders (si ho és), la trilogia d'espasa i bruixeria de Jaume Fuster, *Paraules d'Opoton el Vell* d'Avel·lí Artís-Gener.

—Els tres films de cièn-
cia-ficció que us hagin
agradat més?

El planeta dels simis, *L'illa del doctor Moreau*, *2001*, una odissea de l'espai, però també la trilogia de *Star Wars*.

—Quins temes explotats per
la ciència-ficció us interessen
més?

El debat entre la recerca científica i la moralitat de les seves aplicacions, l'ésser humà que no pot controlar l'abast de les seves descobertes científiques i tecnològiques, els mutants i els ginys cibernètics intel·ligents.

—Quin invent de la ciència-ficció us ha cridat
més l'atenció?

El primer: el de Frankenstein, la possibilitat de crear la vida artificialment. També el transportador a través del temps, però això ja té una importància menor.

Què és la Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia?

- La Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia s'ha constituït per l'impuls de la Secció de ciència-ficció de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.
- La SCCFF vol agrupar tant els practicants de la CF i la Fantasia en les seves diverses vessants: literatura, còmic, mitjans audiovisuals, etc. com els afeccionats que estiguin d'acord amb el postulat amb què l'ha impulsada la Secció d'escriptors: «Normalitzar la ciència-ficció en l'àmbit de la llengua catalana i normalitzar la llengua catalana en l'àmbit de la ciència-ficció». Per això, la SCCFF treballarà pel coneixement i el reconeixement de la CF, sempre entesa en el sentit més ampli, en tots els àmbits de la nostra cultura.
- La SCCFF neix amb la voluntat de col·laborar amb totes les associacions afins de qualsevol territori i qualsevol dedicació.
- La SCCFF ofereix un espai per al debat, per a la informació, per a la coneixença entre tots els afeccionats. Un butlletí trimestral us posarà al dia de tot el que passi a l'àmbit de la CF i la Fantasia des d'una visió catalana. Unencontre anual us posarà en contacte amb els creadors en diversos àmbits: escriptors, dibuixants, guionistes, científics, etc.
- La SCCFF també vol ser una plataforma de pressió de cara als mitjans de comunicació, editors, distribuïdors cinematogràfics, etc., per lluitar per tot allò que l'afecionat voldria aconseguir i no ho pot obtenir sol.
- La SCCFF vol promoure premis literaris de CF i Fantasia, publicar relats, descobrir nous autors, i afavorir totes les iniciatives que proposin els socis.
- La SCCFF és i serà allò que vulgui tothom que s'hi inscrigui.

Omple la butlleta, i tu també seràs protagonista de la SCCFF

Nom i cognoms _____

Adreça _____

Codi postal _____ Població _____

Telèfon _____ Fax _____ E-mail _____

Vull inscriure'm a la SCCFF. La quota anual des de gener de 1999 serà de 4.000 ptes.

Estudiants amb carnet jove, 400 ptes. anuals

Indiqueu en aquest cas el centre on estúdieu: _____

Faig el pagament en efectiu al moment de la inscripció

Ingresso l'import al compte corrent 2100-0900-99-0208719337 de "La Caixa"

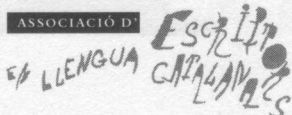
Envieu la còpia de l'ingrés juntament amb la butlleta d'inscripció a l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Canuda 6, 5è (Ateneu Barcelonès), 08002-Barcelona, fax 93 412 58 73.

Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia

Canuda 6, 5è pis (Ateneu Barcelonès) - 08002 Barcelona
<http://www.patal.com/aclc/scff/index.html>

llista de correu: <http://www.onelist.com/subscribe.cgi/scff>

Realització: Insòlit

Impressió: La Impremta Ecològica

D.L.: B-20.354-98

amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Institució de les Lletres Catalanes

